

«АРХІТЕКТУРНЕ ДИВО ЧЕРНІВЦІВ» — ПАМ'ЯТКА ЮНЕСКО

<https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-1-5-4>

ФІЛІПЧУК

Наталія Олександрівна

доктор педагогічних наук,
старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник відділу змісту і технологій педагогічної освіти Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна Національної академії педагогічних наук України, м. Київ, Україна

Анотація. У статті висвітлено спільне засідання двох кафедр ЮНЕСКО — НАПН України і Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, під час якого відбулася презентація книги «Архітектурне диво Чернівців». Коротко розкрито особливості та важливість діяльності кафедр ЮНЕСКО в Україні.

Ключові слова: ЮНЕСКО; НАПН України; Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича; Архітектурне диво Чернівців.

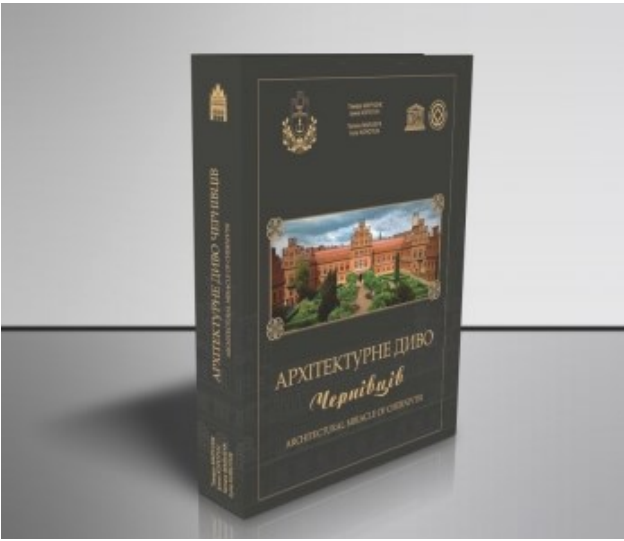
Охорона і збереження ЮНЕСКО визнаних людством пам'яток Всесвітньої спадщини є одним із актуальних завдань сучасності. Завдяки програмі ЮНЕСКО UNITWIN у деяких закладах вищої освіти і наукових інституціях України створені й успішно діють спеціалізовані кафедри, які сприяють розвитку міжнародної наукової співпраці. Зазначена програма покликана мобілізувати університетський досвід для поширення його у різних країнах світу в рамках Резолюції ООН «Перетворення нашого світу: Порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року», прийнятій на засіданні Генеральної Асамблеї ООН 25 вересня 2015 р.

Мережа ЮНЕСКО UNITWIN, започаткована у 1992 р., нині налічує 793 кафедри у понад 110 країнах світу, з яких дев'ять — в Україні, що працюють за різними науковими напрямками: філософії людського спілкування; застосування інформаційних та комунікаційних технологій в освіті; превентивної освіти та соціальної політики; екології техногенних регіонів; кріобіології; прав людини і демократії та ін.

З 2016 р. діє кафедра ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття» Національної академії педагогічних наук України. Велику роботу проводять члени кафедри ЮНЕСКО — вчені Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України (директор — член-кореспондент НАПН України, професор Лариса Лук'янова). У 2018 р. у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича відкрито кафедру «Архітектури і збереження об'єктів Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО». Ця кафедра активно працює у колишній Резиденції митрополитів Буковини і Далмації, включеної 2011 р. до Списку об'єктів Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО, де і розташований університет. Ініціатором ідеї та будівництва Резиденції був перший митрополит Буковини і Далмації українець Євген Гакман, автор проекту — чеський архітектор Йозеф Главка.

Кафедри вже не один рік активно співпрацюють у науковій, культурно-освітній сферах, послідовно впроваджують результати наукових досліджень у практичну діяльність. У різних інститутах НАПН України захистили дисертаційні дослідження і стали докторами, кандидатами наук чимало викладачів, які працюють у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича.

Один із прикладів співпраці — спільне засідання двох кафедр ЮНЕСКО — НАПН України і ЧНУ імені Юрія Федьковича, під час якого відбулася презентація книги «Архітектурне диво Чернівців».

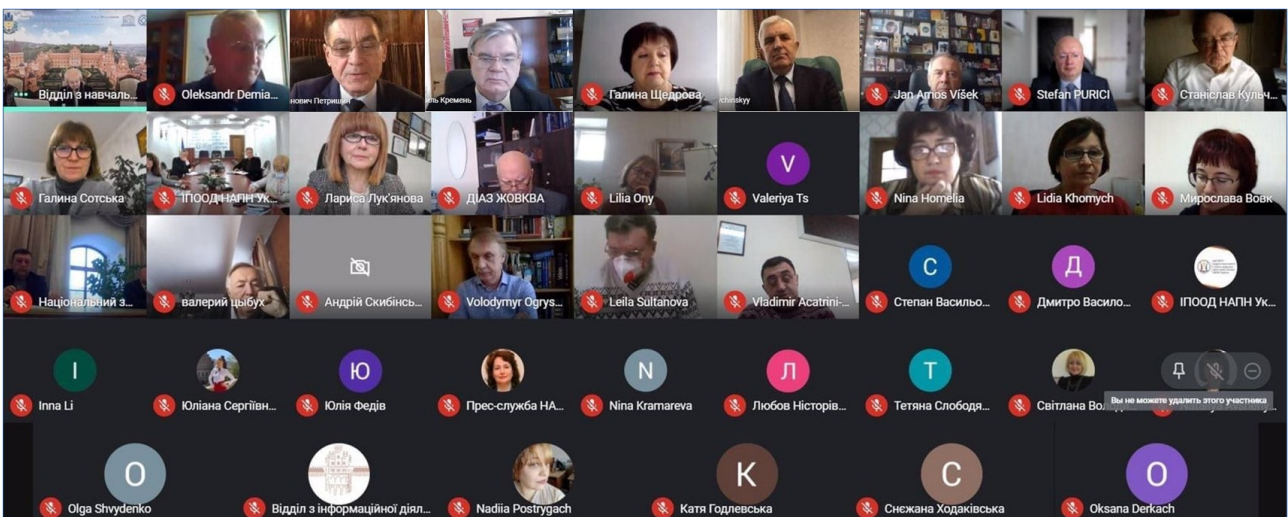
Її автори — професори університету — проректор Тамара Марусик і завідувач кафедри архітектури і збереження об'єктів Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО Ірина Коротун. Змістовне наповнення, науковість презентованого видання та якісна поліграфія (видавництво «Букрек», Чернівці) дали змогу книзі «Архітектурне диво Чернівців» увійти до короткого списку Всеукраїнського рейтингу «Книжка року — 2020» у номінації «Візитівка».

Модератор спільного засідання кафедр ЮНЕСКО професор Лариса Лук'янова надала слово академіку НАН і НАПН України, президенту НАПН України Василю Кременю, який привітав учасників та зазначив, що «створення кафедр ЮНЕСКО в педагогічній академії та університеті — це визнання міжнародною спільнотою вагомих

заслуг двох потужних національних інституцій України». Василь Кремень пригадав, що з університетом його пов'язує ще одна вагома подія. Так, обіймаючи посаду Міністра освіти і науки України, у 2000 р. він підписав клопотання щодо надання Чернівецькому державному університету імені Юрія Федьковича статусу національного. Він наголосив на важливості спільного засідання кафедр ЮНЕСКО і зазначив, що такі заходи нададуть нового імпульсу для подальшої співпраці в освітній, науковій та культурній сферах на основі принципів ЮНЕСКО.

Ректор Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича професор Роман Петришин акцентував увагу на цінності презентованого видання, відзначивши, що це не лише науковий доробок професорів Тамари Марусик і Ірини Коротун, а й зразок ґрунтовної дослідницької роботи про Резиденцію митрополитів Буковини і Далмації. Він пригадав цікаві події і факти під час процедури номінування до Списку ЮНЕСКО та щиро подякував Василю Кременю за високу оцінку діяльності професорсько-викладацького складу університету та тісну співпрацю на ниві освіти і науки.

Після вітальних слів президента НАПН України та ректора університету слово для презентації «Архітектурного дива Чернівців» було надано авторкам дослідження. Тамара Марусик звернула увагу на те, що презентація не випадково відбувається у знаковий для нашої країни рік: відзначення 30-річчя незалежності України та 25-річчя Конституції України. Ідея написання книги виникла під час підготовки номінаційного досяг щодо включення Резиденції до Списку ЮНЕСКО. До наукового обігу введено оригінали важливих документів та автентичних креслень Резиденції,

оприлюднені на сторінках книги. У другій половині XIX ст. на Буковині, в одній із найвіддаленіших провінцій Австро-Угорської імперії, знайшли своє яскраве підтвердження і слова австрійського цісаря Франца Йосифа: «Сила і велич держави в її культурі». Дві події — будівництво Резиденції митрополитів Буковини і Далмації, що тривало майже 18 років, і відкриття 1875 р. Чернівецького університету — стали надзвичайно вагомими на загальноєвропейському рівні. Справді, Резиденція — єдина з понад 150 «главківських» шедеврів, розташованих у різних європейських країнах, що визнана ЮНЕСКО надбанням людства.

Співатор книги професор Ірина Коротун наголосила на новому статусі Резиденції як об'єкта Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО та розповіла про складну процедуру її номінування до Списку ЮНЕСКО, а також про роботу 35-ї сесії Комітету Всесвітньої спадщини. Вона схарактеризувала основні напрями наукових досліджень викладачів і студентів кафедри, їх внесок в охорону та збереження Резиденції як об'єкта Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО, діяльність Центру управління об'єктом ЮНЕСКО та необхідність дотримання вимог менеджмент-плану й основних принципів, задекларованих цією міжнародною інституцією.

Університет став єдиним в Україні і одним із шести у світі, що виконує подвійну функцію: як освітня та наукова інституція й водночас пам'ятка Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО.

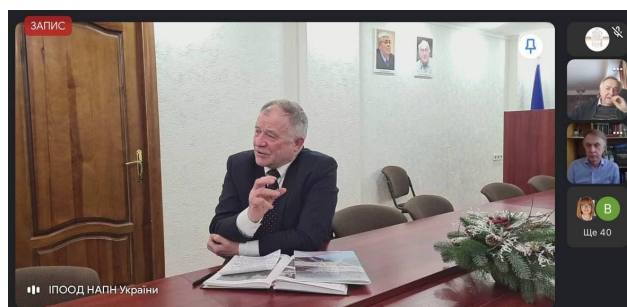
Сьогодні Резиденція — це три корпуси Університету: Митрополичий, Семінарський і Гостинний, в яких розташовані адміністрація університету, географічний і філологічний факультети та дві церкви — Трьохсвятительська і Домова. На її території функціонує дендропарк з екзотичними рослинами, в якому 1937 р. встановлено погруддя архітектора Йозефа Главці.

На сторінках книги викладено інформацію щодо підтримки Міністра закордонних справ України, очільника Національної комісії України у справах ЮНЕСКО Володимира Огризка під час процедури номінування.

Відчутну допомогу в цій справі надали випускники університету та його почесні доктори: Георгій Філіпчук — Міністр охорони навколишнього природного середовища України (2007-2010 рр.), Богдан Гдичинський — заступник Міністра юстиції України; Василь Ілащук — тодішній президент Національної телекомпанії України, Народний артист України та інші.

Учасники презентації «Архітектурного дива Чернівців» у своїх виступах наголошували на винятково важливому значенні цілеспрямованої участі університету в націєтворчих і державотворчих процесах, у вихованні національної інтелігенції, розвитку наукового, економічного і духовного потенціалу України, пригадали чимало цікавих фактів з історії закладу.

Цікавими спогадами і думками поділилися: Олександр Дем'янюк, Надзвичайний і повноважний посол України, який стояв біля витоків номінування до Списку ЮНЕСКО першого українського об'єкта Софії Київської та Києво-Печерської лаври; Валерій Цибух, Надзвичайний і Повноважний Посол України; Нелля Ничкало, академік-секретар Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України; Станіслав Кульчицький, головний науковий співробітник Інституту історії України НАН України; Любомир Михайлина, доктор історичних наук, випускник університету; професори Київського національного університету будівництва і архітектури — завідувач кафедри міського будівництва і віце-президент Української академії архітектури Микола Дьомін та завідувач кафедри архітектурного проектування цивільних будівель і споруд, дійсний член Української академії архітектури Вадим Куцевич; Лілія Онищенко-Швець, начальник управління охорони культурної спадщини Львівської міської ради.

У спільному засіданні університетської й академічної кафедри ЮНЕСКО взяли участь і зарубіжні партнери: проректор Сучавського університету Штефана чел Маре (Румунія), випускник та почесний доктор університету Штефан Пурич; доктор Беньямін Гриль та його дружина Ірина, які надавали технічну допомогу під час підготовки номінаційного дос'є, члени правління Фондації Йозефа, Марії та Зденки Главкових (Прага, Чехія).

До роботи цього засідання долучилися члени Національної комісії України у справах ЮНЕСКО МЗС України, представники Міністерства освіти і науки України, Міністерства культури та інформаційної політики України, а також: виконавчий директор Українського культурного фонду Юлія Федів; відомі науковці Галина Щедрова (Дніпро) та Валерія Цубенко (Одеса); президент Українського національного комітету Міжнародної ради з охорони пам'яток та історичних місць Микола Гайда та члени Бюро Тимур Бобровський (Київ), Наталія Штербуль (Одеса), Василь Петрик (Львів), Ольга Швиденко (Харків).

На адресу Чернівецького університету з Чехії надійшов вітальний лист за підписом Президента Фондації Йозефа, Марії та Зденки Главкових Вацлава Павлічека. Він щиро подякував колективу закладу за відзначення на 190-річчя від дня народження визначного архітектора і мецената, автора неперевершеного шедевра Резиденції у

Чернівцях Йозефа Главки — фундатора Чеської імператорської академії наук, літератури і мистецтва, з якою Чернівецький університет єднає тісна співпраця.

Автори «Архітектурного дива Чернівців» Тамара Марусик і Ірина Коротун та директор видавництва «Букрек» Дарина Максимець висловили подяку за високу увагу до презентованої книги і висловили побажання тісної співпраці у сфері культури, науки та освіти для зміцнення української державності. Нехай це видання з надихаючими словами Йозефа Главки: «Бережіть почуття прекрасного, допомагайте один одному, живіть дружною сім'єю. Майте власну думку, але поважайте думки інших. Будьте чесними і великодушними, творцями, а не руйнівниками», стане творчим і громадянським дороговказом для всіх незбайдужилих душ.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Баланюк, Ю. (2014). Реалізація політики збереження об'єктів культурної спадщини ЮНЕСКО в Україні. *Науковий вісник Чернівецького університету. Історія. Політичні науки. Міжнародні відносини*, (702-703), 100-104. http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvchnuipmv_2014_702-703_22
- Бородюк, Н. (2011, 1 липня). Перлина Буковинського краю. Головний корпус Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича включено до списку Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. *Урядовий кур'єр*, (117). <https://ukurier.gov.ua/uk/news/perlina-bukovinskogo-krayu/>
- Лобарчук, О. (2011, 31 серпня). Архітектурна довершеність буковинської перлини. *Урядовий кур'єр*, (158). Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України (2021, 12 лютого). *Архітектурне диво Чернівців: міжнародна презентація книги*. <https://cutt.ly/szZCFq6>
- Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України (n.d.). *Кафедра ЮНЕСКО Неперервна професійна освіта XXI століття*. <http://ipood.com.ua/unesco/>
- Лиховид, І. (2021, 11 лютого). 10 років у списку ЮНЕСКО. До ювілею у Чернівецькому національному університеті підготували спеціальне видання. *День*, (24-25). <http://day.kyiv.ua/uk/article/den-ukrayiny/10-rokiv-u-spysku-yunesko>
- Марусик, Т., & Коротун, І. (2019). *Архітектурне диво Чернівців. Architectural miracle of Chernivtsi*. Чернівці: Букрек. <https://cutt.ly/qzZ0dMv>
- Марусик, Т. (2008). Колишня резиденція буковинських митрополитів — пам'ятка архітектури світового значення. *Науковий вісник Чернівецького університету. Історія. Політичні науки. Міжнародні відносини*, (376-377), 20-26.
- Марусик, Т. (2005, 5 лютого). Архітектурний ансамбль резиденції Митрополитів Буковини — видатна універсальна цінність світової культурної спадщини. *Історія України*.

- Міністерство закордонних справ України. (2019, 25 жовтня). *Участь України у діяльності ЮНЕСКО. UNITWIN / Кафедри ЮНЕСКО в Україні*. <https://mfa.gov.ua/mizhnarodni-vidnosini/yunesko/uchast-ukrayini-u-diyalnosti-yunesko>
- Міністерство культури України. (n.d.). *Архітектурний ансамбль Резиденція митрополитів Буковини і Далмації №1330*. Об'єкти Світової спадщини ЮНЕСКО в Україні. <https://cutt.ly/Rxr843T>
- Організація Об'єднаних Націй. (2015, 25 вересня). *Перетворення нашого світу: Порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року* : резолюція Генеральної Асамблеї. <https://cutt.ly/szXvpJ3>
- Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. (2021, 15 лютого). *Два вагомні ювілеї в житті університету*. <https://cutt.ly/DzZNf6X>
- Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. (n.d.). *Кафедра архітектури та збереження об'єктів Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО*. <http://arch-unesco.chnu.edu.ua/>
- UNESCO World Heritage Centre. (2011). *Residence of Bukovinian and Dalmatian Metropolitans*. <https://whc.unesco.org/en/list/1330>

“ARCHITECTURAL MIRACLE OF CHERNIVTSI”: UNESCO WORLD HERITAGE SITE

Nataliia Filipchuk

DSc in Pedagogy, Senior Researcher, Leading Research Fellow of the Department for Content and Technologies of Teacher Education, Ivan Ziaziun Institute of Pedagogical and Adult Education of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Abstract. *The joint meeting of two UNESCO chairs is described — the UNESCO Chair on Lifelong Professional Education in the XXI Century at the National Academy of Educational Sciences of Ukraine and the Department of Architecture and Preservation of UNESCO World Heritage Sites at Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University. The book “Architectural Miracle of Chernivtsi” was presented during the meeting. The distinction and importance of the UNESCO chairs’ activities in Ukraine are briefly revealed.*

Keywords: *UNESCO; UNESCO World Heritage Sites; UNESCO Chairs; National Academy of Educational Sciences of Ukraine; Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University; Architectural Miracle of Chernivtsi.*

Дата публікації: 18 березня 2021 р.